

Силабус курсу

ТЕОРІЯ РЕАЛЬНОСТІ: МЕТАФІЗИКА ТА ОНТОЛОГІЯ

Освітній ступінь: бакалавр

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 033 Філософія

Освітньо-професійна програма «Аналітика суспільних процесів»

Кількість кредитів – 4

Рік підготовки – II, семестр – IV

Компонент освітньої програми: обов'язковий

Дні занять: за розкладом, ауд.32

Консультації: Очні консультації: у вівторок з 14.00 –15.00, ауд.32

Онлайн-консультації: щодня з 15.00–16.00 у Viber групі

Мова викладання: українська

Керівник курсу:	Доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та суспільних наук – Довгань Анатолій Олексійович
Контактні телефони викладача:	+3800973729576
E-mail викладача:	lyudpavl@gmail.com
Сторінка викладача	http://tnpu.edu.ua/faculty/history/pavlishin-lyudmila-grigoryna.php?clear_cache=Y
Сторінка курсу в Moodle	https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=3558

Анотація дисципліни

Дисципліна «Теорія реальності: метафізика та онтологія» спрямована на отримання студентами знань про основні досягнення світової і вітчизняної філософської думки в галузі метафізики та онтології та взаємодії і взаємозв'язку метафізики та онтології з іншими складовими філософського знання. Даний курс сприяє набуттю знань щодо основних понять і концепцій з метафізики та онтології та їхнього значення як для розвитку сучасної науки, так і для розвитку і оновлення сучасної філософії; сприяє наданню навиків щодо читання та аналізу наукової літератури з метафізичної та онтологічної проблематики.

Метою даного курсу є розкриття сутності основних понять і концепцій метафізики та онтології та їхнього значення як для розвитку сучасної науки, так і для розвитку і оновлення сучасної філософії, надання навиків щодо читання та аналізу наукової літератури з онтологічних та метафізичних проблем.

Основні завдання: оперувати ключовими історико-концептуальними моделями теорії пізнання; формувати основні проблем пізнання як сучасного філософського знання, так і інших дисциплін; володіти здатністю відрізнити суб'єктивні, спонтанні судження від об'єктивних та аргументованих, вміти застосовувати знання, необхідні для формування всебічно розвиненої особистості; розкривати сутність основних понять і концепцій пізнання та їхнє значення як для розвитку сучасної науки, так і для розвитку і оновлення сучасної філософії.

Зміст дисципліни «Теорія реальності: метафізика та онтологія» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців спеціальності 033.Філософія (Аналітика суспільних процесів), норм і традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

Навчальний контент:

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 / 2	1. Онтологічні та метафізичні основи походження філософії	Мати ґрунтовні знання про «дофілософські» ідеї становлення онтологічного і метафізичного міркування: символіка смерті, сон і пильнування, пам'ять, слава, майстерність, символ «другого народження», минуле, природа. Здійснювати аналіз грецької трагедії як реалізації метафізичної інтуїції. Аналізувати вчення Анаксимандра як первинного сліду онтологічного досвіду.	Тести, питання
2 / 4	2. Античні реалізації онтологічних і метафізичних ідей	Аналізувати онтологічні погляди Парменіда і вчення Зенона щодо предиката єдності буття і вимоги актуальної безкрайності (обґрунтованості) світової сукупності і відношень існуючого. Мати знання щодо ідей Геракліта про дискретність існування; вчення про числові гармонії у піфагорійців; Сократа про майєвтичну артикуляцію буття. Аналізувати погляди Платона та Аристотеля щодо онтологічних проблем буття.	Тести, питання
2 / 2	3. Метафізичні основи християнства	Проводити порівняльний аналіз античної метафізичної традиції і нового християнського досвіду, античного і християнського онтологічних зразків «божественного». Мати знання щодо християнських онтолого-метафізичних трансформацій і варіацій Платона та Аристотеля. Демонструвати специфіку проблеми співвідношення розуму і віри як онтолого-метафізичної проблеми.	Питання, кейси
2 / 2	4. «Коперніканський» переворот І. Канта та абсолютний ідеалізм Г.Гегеля	Розуміти сутність «коперніканського» перевороту з точки зору обґрунтування метафізики. Аналізувати людські можливості пізнання як спробу онтологічної артикуляції. Виявляти специфіку етики як можливості (можлива форма) метафізичного дискурсу. Демонструвати панлогізм в онтології; діалектику як метод і структуру онтологічної системи.	Кейси
2 / 2	5. Основні онтологічні концепції	Проводити аналіз онтології свідомості Е. Гуссерля. Розкривати сутність проблеми онтології у філософії М. Хайдеггера. Демонструвати знання та вміння аналізувати наступні питання екзистенціальної філософії:	Кейси

		смысл буття; жах; відкритість буттю; турбота; тимчасовість. Аналізувати поняття «буття-в-світі» як екзистенціальне визначення Dasein. Розуміти сутність твердження: мова -«дім» буття. Виявляти специфіку феноменологічної онтології Ж.П.Сартра. Демонструвати. знання та вміння у тлумаченні таких понять як: буття-в-собі, буття-для-себе; розкривати сутність проблеми Ніщо.	
2 / 2	6. Основні онтологічні концепції (продовження)	Аналізувати сутність поняття „воля” як визначального онтологічного і гносеологічного принципу філософії А. Шопенгауера. Демонструвати вміння і навички у тлумаченні таких ідей Ф. Ніцше: радість буття як вияв свободи смислотворення; буття як воля до влади і буття як життя. Виявляти специфіку метафізики та онтології у філософії культури О.Шпенглера. Вміти виявляти специфіку онтології твору; особливості постсучасної онтології (Ж. Дельоз, Ж.Деррида).	Тести, питання
2 / 2	7. Філософська онтологія: проблема буття	Мати знання про проблему буття в історії філософії (Парменід, Платон, Августин Блаженний, Ансельм Кентерберійський, Декарт, Спіноза, Лейбніц, Кант та ін.). Розкривати сутність метафізики як сфери ідей, необхідних для емпіричного досвіду або певного теоретичного дослідження. Аналізувати погляди Демокріта, Епікура, Ньютона, Гольбаха, Берклі, Маха, Канта та ін. про простір як визначальну характеристику буття. Аналізувати погляди Аристотеля, Декарта, Гольбаха та ін. щодо проблеми часу. Мати знання про ідеї сучасної науки щодо форм і рівнів виявлення буття.	Тести, питання
2 / 2	8. Духовні виміри буття	Демонструвати вміння аналізувати специфіку тлумачення сутності душі як активного життєвого начала в античну епоху. Розкривати сутність тлумачення душі як еманції світової душі(Плотін). Виявляти роль розумної частини душі у житті людини(Платон). Мати знання щодо ідеалістичних учень про «дух» як першопричину світу. Демонструвати специфіку раціоналістичного тлумачення духу як свідомості та мислення. Виявляти ірраціоналістичний погляд на проблему духу як волі та інтуїції. Аналізувати ідеї щодо проблеми духовності у Платона, мислителів	Кейси

		німецької класичної філософії, екзистенціалізму та ін. Виявляти особливості свідомості як прояву духовної субстанції. Мати знання про специфіку уявлень щодо походження свідомості та трактування її особливостей в історії філософії.	
2 / 4	9. Психоаналітичний вимір свідомості	Мати знання про основні категорії класичного психоаналізу З.Фрейда: Id, Ego, Super Ego. Проводити аналіз вчення про потяги: Ерос, Танатос, лібідо. Мати знання з аналітичної психології К.Г.Юнга. Демонструвати роль мистецтва як моделі онтології несвідомого. Виявляти особливості «індивідуальної психології» А.Адлера та дихотомії людського існування. Е.Фрома Розкривати сутність проблеми формування структури особистості.	Кейси, питання
2 / 2	10. Граничні засади буття людини	Демонструвати власний критичний погляд на людину як підсумок природно-історичного процесу і продукт власної діяльності. Мати знання про буття людини крізь призму історії філософії. Виявляти сутність морально-природного дуалізму І.Канта. Демонструвати специфіку погляду на буття людини як буття можливості. Виявляти особливості проблеми співвідношення людини і суспільства.	Тести, питання
2 / 2	11. Граничні засади буття людини (продовження)	Пропонувати власний погляд на проблему людини та світу природи. Аналізувати особливості кореляції світу і людини та природи як предмету філософської рефлексії. Виявляти роль необхідного і випадкового в природі. Демонструвати специфіку теоретичного, практичного та духовно-практичного відношення людини до природи. Демонструвати єдність природи та мислення в сфері людської діяльності.	Тести, питання

Формування загальних та фахових компетентностей:

Програмні компетентності	
Індекс в матриці	Загальні компетентності
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 2	Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями та інноваційними технологіями.
ЗК 3	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 4	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 5	Здатність до проведення аналітичних і наукових досліджень на відповідному рівні.
ЗК 6	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 13	Здатність креативно мислити та генерувати нові ідеї.
Спеціальні (фахові) компетентності	
СК 1	Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури, її методологічної основи для аналітичної діяльності.
СК 2	Здатність виокремлювати специфіку філософського знання та змістові відмінності філософії від інших форм мислення.
СК 6	Здатність здійснювати інтелектуальну, логіко-мисленнєву діяльність, спрямовану на вирішення практичних завдань.
СК 7	Здатність викладати міркування послідовно, логічно, систематично й аргументовано та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.
СК 8	Здатність оперувати філософською і конкретно-науковою термінологією для розв'язання професійних завдань.
СК 9	Здатність застосовувати в аналітичній діяльності філософські та конкретно-наукові методи і підходи.
СК 10	Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної, економічної, та загальнонаукової проблематики.
СК 16	Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати аналітичне дослідження з елементами наукової новизни та практичної значущості у різних галузях суспільного життя.

Програмні результати навчання:

РН 2	Розуміти розмаїття та специфіку філософських та суспільних дисциплін, знати філософську та конкретно-наукову термінологію.
РН 4	Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної, загальногуманітарної та суспільної проблематики.
РН 6	Знати основні напрями, тенденції, проблематику сучасної філософії та суспільних наук.
РН 7	Розуміти сучасну наукову картину світу, її основні проблеми та суперечності.
РН 10	Мати навички реферування, систематизованого огляду і порівняльного аналізу філософської, суспільствознавчої й загальнонаукової літератури та уміння роботи з документами різних видів.
РН 11	Вміти аналізувати міркування, різні види інформації, факти, статистичні дані, робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки, прогнози та надавати рекомендації.
РН 12	Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано; використовувати технології ефективного спілкування і раціональної поведінки у професійній комунікації.
РН 14	Уникати симуляцій, плагіату та інших виявів академічної недоброчесності у сфері аналітичної діяльності або навчання.
РН 16	Вміти застосовувати загальногуманітарні, філософські, політичні й економічні знання в різних сферах життєдіяльності.
РН 17	Мати навички участі в наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії та суспільних наук.
РН 18	Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури і електронних баз та критично аналізувати, класифікувати, систематизувати й інтерпретувати її.

Основні джерела

1. Баттіста Мондін. Онтологія і метафізика. Жовква: Місіонер, 2010. 284 с.
2. Гусев В. Вступ до метафізики. К.: Либідь, 2004. 488 с.
3. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: онтологія людини. К.: Абрис, 1995. 336 с.
4. Філософія : навч. посіб. [для студентів усіх напрямів підготовки] / О. П. Тімченко [та ін.] ; за заг. ред. О. П. Тімченка. – Львів : Растр-7, 2015. – 359 с.
5. Філософія як історія філософії : підручник / за ред. В. І. Ярошевця. – Київ : Центр учб. літ., 2012. – 648 с.
6. Філософія : підруч. [для студентів вищ. навч. закл.] / Л. В. Губерський та ін.; за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2013. – 509 с.
7. Філософія. Хрестоматія (від витоків до сьогодення : навч. посіб. / за ред. Л. В. Губерського. – Київ : Знання, 2012. – 621 с.

Визначені рамки дисципліни

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Kahoot).
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбутись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Опитування під час занять – усно	5
Модуль 1 (теми 1-6) – обговорення кейсів; тести; питання	40
Модуль 2 (теми 7-11) – тести; питання; обговорення кейсів	40
Ессе (теми 6; 11) – індивідуальна письмова робота	10
Екзамен (теми 1-11) – тести, завдання, кейси	20

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів по темах курсу

Змістовий модуль №1-40б.							Змістовий модуль № 2-40б.						Підсумковий контроль	Разом
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	ІНДЗ	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	ІНДЗ		
5	5	5	5	5	5	10	5	5	5	5	5	15	20	100

Пререквізити курсу

Ефективність засвоєння змісту дисципліни значно підвищиться, якщо бакалавр попередньо опанував такі дисципліни як: «Філософія Стародавнього Сходу», «Антична філософія».

Формат дисципліни

Формат дисципліни змішаний (blended): до очного навчання додається електронний супровід дисципліни в системі Moodle. Blended Learning – викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами дистанційного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, інтерактивні елементи, онлайн-консультації.